

Hea tugispetsialist!

Tänaseks on kõik Eesti koolid läinud ajutiselt üle distantsõppele. Kuidas distantsõpet korraldada, valib iga kool ise. Mõned õpetajad on valinud täieliku e-õppe, mõned õpetajad postitavad eKooli või Studiumisse ühe päeva või nädala ülesanded õpikust ja töövihikust, mida õppija omas tempos lahendab, paljud õpetajad aga kombineerivad erinevaid meetodeid. Kõik need distantsõppe viisid sobivad – oluline on vaid see, et õpilane saaks korraldusest aru, oleks võimeline seda täitma ja teaks alati, kuidas ta saab õpetajalt abi paluda.

Distantsõpe eeldab õppijalt enesejuhtimis- ja ajaplaneerimisoskust, motivatsiooni ja vastutustunnet. Paraku ei suuda hariduslike erivajadustega õpilased iseseisvalt uues olukorras õppida ning vajavad ka distantsõppe ajal igapäevast individuaalset tuge lapsevanemalt, õpetajalt ja kooli tugispetsialistilt.

Teades, et **tavasituatsioonis tugispetsialistide tuge vajanud õpilased vajavad täna veelgi rohkem tuge**, julgustame kõiki koolides töötavaid psühholooge, sotsiaalpedagooge, eripedagooge ja logopeede tegema koostööd õpetajate ja lastevanematega, et ka **uues olukorras jätkata tugiteenuste osutamisega ja olla lastele toeks**.

Eriolukorras tugispetsialisti teenuse osutamise jätkamiseks tuleb õpetajal, tugispetsialistil ja lapse perel sõlmida uued kokkulepped, mis arvestavad nii senist olukorda (lapse vajadust teenuse järele) kui ka praegust olukorda (kohtumine lapsega ei ole praegu mõistlik). Uues olukorras teenuse osutamise sagedus, kestvus ja viis olenevad lapse ja pere vajadusest, lapse vanusest ja koostöövalmidusest ning kasutatavast nõustamismeetodist.

Järgmistelt lehekülgedelt leiate mõningad soovitused distantsõppe ajal töötamiseks psühholoogidele ja sotsiaalpedagoogidele, logopeedidele ja eripedagoogidele. Seejärel on lühidalt kirjeldatud distantsnõustamise tehnilisi viise.

Soovitused psühholoogile ja sotsiaalpedagoogile

- Hoidke jätkuvalt kontakti nende lastega, kellega varasemalt regulaarselt koolis töötasite.
- Laste esmavajadused peavad olema rahuldatud. Vajadusel tehke koostööd KOVi spetsialistidega.
- Lapsed muutuvad ärevaks ja kaotavad motivatsiooni õppida, kui nad ei saa ülesannetest aru või ei suuda neid tähtjaks õpetajale saata. Suhelge laste ja vanematega, uurige kuidas neil läheb – kas töö on jõukohane?
- Psüühiliste erivajadustega lapsed võivad praegu kapselduda, ärevusse sattuda. Võtke nende laste ja vanematega ühendust ning tundke huvi, kuidas neil läheb, küsige, kuidas neid toetada saate.
- Nutiprobleemidega lastel on nüüd justkui vaba voli arvutis istuda. Nõustage vanemaid, kuidas leida lastele alternatiivseid tegevusi, ja õpetajad, kuidas pakkuda nutisõltuvuses lapsele ekraanivabu võimalusi õppetöök.
- Vähesese õpimotivatsiooniga lapsed ja noored vajavad uues olukorras tuge, suhelge nende laste ja vanematega. Tõenäoliselt on vaja nendega regulaarselt kontaktis olla.

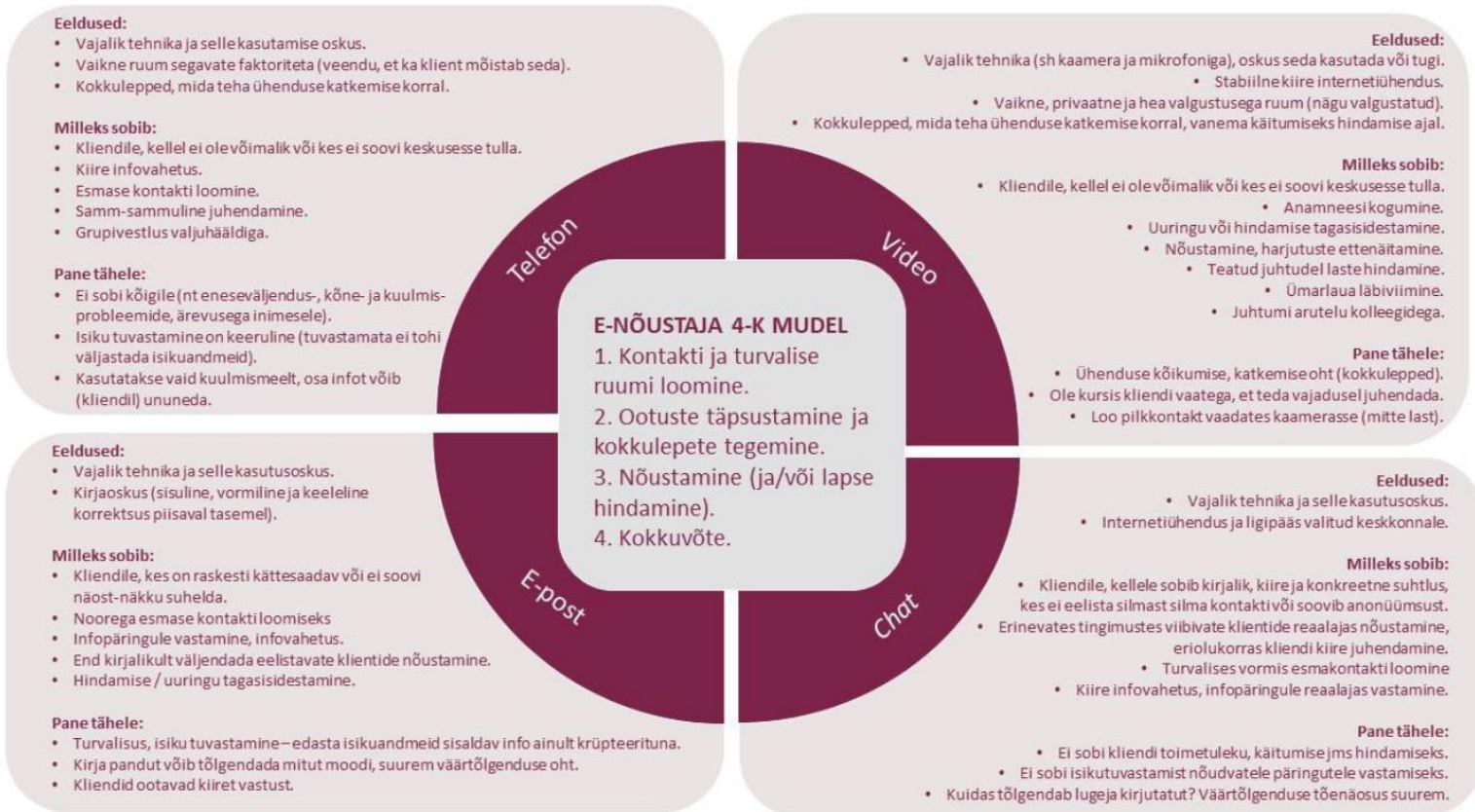
Soovitused eripedagoogile ja logopeedile

Õpetajate koormus lastega suhtlemisel on oluliselt tõusnud: ülevaatamist vajavad laste poolt saadetud tööd, jooksvalt tuleb vastata laste ja vanemate saadetud küsimustele, individuaalset abi ja järeleaitamist vajavad vähese digioskustega ja õpiraskustega lapsed. Leidke võimalus **aineõpetajatega koostöö tegemiseks!**

- Eripedagoogina ja logopeedina **saate olla toeks õpiraskustega lastele ja pakkuda neile õpiabi õpetaja poolt antud ülesannete täitmisel.** Näiteks on lapsele suureks abiks, kui ta saab enne töölehe täitmist koos eripedagoogi või logopeediga kõik tööjuhendid läbi lugeda, tutvuda lugemispalaga, kasutada ettelugemise, kooslugemise või vaheldumisi lugemise võtteid. Praeguses olukorras saate seda teha videokõne vahendusel, kui selleks puuduvad võimalused, siis esialgu on väikseks abiks ka tavaline telefonikõne.
- Olete tavapärasest õppetööd korraldades kindlasti kasutanud erinevaid veebipõhiseid töölehti, enesekontrollivõimalusega mängulisi ülesandeid ja interaktiivseid õpikeskkondi. Asjakohane on ka distantsoõppel olevatele lastele neid soovitada.
- Tehtud tööst tagasiside saamiseks võib õpilane saata teile pildi, mõningates keskkondades on õpetajal võimalik saada jooksvat tagasisidet lapse tegemistest.
- Koostöös õpetajaga võiks kokku leppida laste osas, kes vajavad suuremas mahus individuaalset juhendamist ja kellega viib individuaalse ainetunni Skype abil läbi tugispetsialist.
- Info ja õpikanalite paljusus tekitab nii lastes kui ka nende vanemates segadust, HEV laste puhul pole välistatud paanika. Oluline, et koolis peaks keegi n-ö järge, mis õpikanalid on laste ja perede jaoks hoomatavad ja toimivad.
- Toetage *online* rühmatööde tegemist, see rahuldab teismeliste sotsiaalse suhtlemise vajadust.

Distantsnõustamine

Kaug- või e-nõustamise mõtestamiseks oleme Innove Rajaleidjas koostanud e-nõustaja 4-K mudeli, mis aitab kanali valikul:

Nõustamine nutitelefoni vahendusel

Kui kliendil on olemas nutitelefon, on võimalik teda nõustada telefonikõne või videokõne vahendusel.

Alati ei pruugi vestluspartner tavalist telefonikõnet nõustamisena tajuda, kuid tegelikult on telefonis võimalik läbida kõik nõustamise etapid. Igal juhul aitab kliendiga telefonis vestlemine anda signaali, et olete tema jaoks ka praegusel ajal olemas, ning hoida juba alustatud nõustamistöo fookust ja kurssi.

Veelgi tõhusam võib olla nutitelefoni abil videokõne tegemine. Selleks on mitmeid tehnilisi võimalusi, näiteks:

- **Facebook Messenger** või **Skype**. Mõlemas on video algatamiseks tekstivestluse üleval nurgas väike videokamera nupp:
- **Zoom**. Pärast rakenduse allalaadimist ja konto loomist leiab avalehel ülevalt vasakult nupu *New Meeting*, millele klikkides saab videovestlusesse kutsuda ükskõik millist oma kontakti.

- **Whereby.** Nupud on ingliskeelsed, kuid kergesti äratuntava tähendusega. Valides kasutajakontot luues *personal account*, on videotoa loomine tasuta. Saate luua videokõne lingi ja saata selle lapsele, vanemale või kolleegile, mis muudab videokõnega ühinemise nende jaoks väga lihtsaks – nad ei pea ise endale kontot tegema.

Üldiselt on kõik need lahendused tehtud väga intuitiivseteks ja karta pole midagi. Kõige olulisem on lapse või tema vanema või õpetajaga juba eelnevalt kokku leppida, millist keskkonda plaanite kasutada, ja võtta keskkonnaga kohanemiseks rahulikult aega.

Kui tehnika hirmutab esialgu hoopis nõustajat ennast, siis võiks esimesed videokõned luua mõne pereliikme või teise tugispetsialistiga.

Nõustaja ja nõustatav saavad omavahel rääkida, et sellest ei ole midagi, kui tehnika esialgu võõras on, näiteks kõne kogemata katkeb. Olukord on kõigile osapooltele uus - õpime koos!

Oluline on, et laps tajuks, et ta ei ole jäetud oma muredega üksi, et tal on teiega nii inimlik kontakt kui hetkel vähegi võimalik, et juba alustatud protsessid ja kasvõi väikesed eduelamused jätkuvad.

Nõustamine arvuti vahendusel

Arvutiga tehtavad videokõned on kaugõppe olukorras oluliselt kasulikud. Peaaegu elusuures inimesele otsa vaadates, isegi kui teie vahele jääb ekraan, on kontakt mõlema poole jaoks loomulik. Enamus programme võimaldavad lisaks häälele ja pildile ka näiteks ekraani jagada ja faile vahetada, mistõttu on see ka mitmekülgsem ja kasulikum kui nutitelefoni videokõnet teha.

Videoühenduse saavutamiseks peavad mõlemal osapooltel olema:

- **Korralik internetiühendus.** Kui internet on ebaühtlane või laadimiskiirused väikesed (miinimum üles- ja allalaadimiskiirus video loomiseks on vastavalt 1,5 ja 8 Mbps – seda saab soovi korral oma internetipakkujalt üle küsida), siis soovime kasutada ainult häälkõne funktsiooni. Kuna arvuti vahendusel loodud kõne ajal saab nii rääkida kui näiteks vahetada ka linke, pilte jmt, siis on see nõustamiseks ikka parem, kui harilik telefonikõne.
- **Mikrofon.** Erinevate arvutite mikrofonide sisse-välja lülitamine on erinev. Võimalik, et esimesel korral ühendust luues peate algul mikrofon nuppu otsima ja ka teist osapoolt selles juhendama.
- **Kaamera** saab sisse-välja lülitada enamustes keskkondades juba loodud kõne ajal kaamera pildiga nupu () abil. Mõnel sülearvutil on kaamerasilmal (ekraani üleval ääres) olemas kate, veenduge, et kõne ajaks selle eemaldate.

Võimalusi videokõne loomiseks

- Küsige oma kooli haridustehnoloogilt, HEVKOlt või õpetajatelt, kas ja milliseid videosuhtluskanaleid nemad lastega õppetöös juba kasutanud on. Hea oleks tugispetsialisti tööga jätkamisel kasutada võimalusel samu kanaleid mida õpetajad.

- Üks enamkasutatavaid videokõne programme on **Skype**. Skype kõne loomiseks piisab, kui kõne algatajal on Skype arvutisse installitud ja konto loodud, teine osapool saab kõnega liituda interneti kaudu. Lisaks pildile ja häälele võimaldab Skype ka ekraani jagada, nii et mõlemad kõnes osalejad näevad sama asja, selleks on paremal all nupp . Jaga ekraani .
- Suur hulk Eesti inimesi kasutab **Facebook Messengeri** vestlust, mistõttu on see hea keskkond esimesteks katsetusteks ka videokõnedele. Tuttavas keskkonnas tunnevad osalejad end paremini.
- **Zoom.us** või **Whereby.com** keskkonnad on samuti väärt proovimist, sest laps/vanem ei pea endale kontot looma. Küll aga eeldavad, et tugispetsialist algul omale konto loob.
- **Hangouts`i** saab kasutada kui kõne algatajal on olemas Google konto.
- Lisaks on olemas ka mõned uuemad keskkonnad, kus pole kellelgi kontot vaja luua. Üks selline on näiteks **videolink2me.com**.

Igal juhul soovitame alustada esmalt mõne sellise keskkonnaga tutvumisega. Midagi halba sellest juhtuda ei saa. Julgustuseks tehke esimene videokõne pereliikme, sõbra või kolleegiga. Ja proovige parem kohe mitut keskkonda, nii leiате selle, mis teile mugavam tundub.

Lisaks tuleb muidugi meeles pidada ka lihtsat infovahetust **Stuudiumis** või **eKoolis**, kuid need ei asenda kindlasti lapsele vajalikku tugispetsialisti tuge. [Lisada kooli har.tehnol](#)

Sisulised töövahendid

Kui sobiv keskkond distantsnõustamiseks on leitud, siis järgmiseks tuleks mõelda sisuliste töövahendite peale. Kas soovite nõustamisel kasutada töölehti, mõnda mängu? Kuidas seda videosilla vahendusel teha saaks? Kas tööleht on digitaalsena olemas ja selle saaks kliendile saata?

Internetis leidub tugispetsialistidele päris palju töövahendeid, mõned näited:

- Õppevara HEV õpilasele <http://hev.edu.ee/>
- Sobilikke mängu leiab näiteks siit: kooliksvalmis.ee ja frep.ee
- Erinevaid õppematerjale, mis sobivad väga hästi ka logopeedide või eripedagoogide töös, on Hiie kooli kodulehel <https://www.hiiekool.ee/et/oppematerjalid>
- Facebooki grupis „[Koduõpe tehnoloogia abil](#)“ jagatakse erinevaid vahendeid ja lahendusi

Veel juhiseid distantsõppe perioodiks

- Teemakohased materjalid SA Innove kodulehel: www.innove.ee
- Soovitused e-koduõppe läbiviimiseks HITSA kodulehel: <https://www.hitsa.ee/e-ope-korduma-kipuvad-kusimused>

- Nõuanded Eesti Koolipsühholoogide Ühingult:
<http://koolipsyhholoogid.ee/koolipsuhholoogid-lahevad-eriolukorras-ule-kaugnoustamisele/>

